

СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рокъ X.

Олифантъ, Па. Четверъ 19-го Червня 1902.

Число 25.

Переглядъ тыжневый.

Последними днями вновь выринула на свѣтъ божий справа будовы Истмийского канала. Заговорили про ю верховодячй круги, правительство и цѣла американыска праса. Товчкомъ до сего была промова некоронованого короля американыскихъ тостовъ, сенатора Марка Ганна, выголошена въ конгрессѣ на онгодѣшномъ засѣданіи. П. Маркъ Ганна доказувавъ, що для добра и могучости Сполученыхъ Державъ (?) треба чмскорше взяти ся до будовы канала, якій получить Океанъ Тихій зъ Атлантикомъ. Не пора проволѣкати або оглядати ся на кошта. Наца республика богата и сыльна, мае молодечу силу и енергію, тымъ то лишь она одна може брати ся до сего великого дѣла, не оглядаючи на нѣкого. Дѣлаймо отже. — Дальше перейшовъ бесѣдникъ до kwestii, котрый каналъ бувъ бы лѣпшій — Никарагуанскій, чи Панамскій? По довгій и зрѣлой розвазѣ, помымо того, що вонъ перше поцпиравъ проектъ будовы Никарагуанского канала, теперь пересвѣдчивъ ся, що лѣпшій бувъ бы каналъ Панамскій. Е до сего колька причинъ, мѣжъ якими перше мѣсеце займають грѣзны вулканичній выбухи въ Никарагуѣ. Панамска тійска безпечнѣйша подъ тымъ взглядомъ.

Загально догадують ся, що правительство вже дошло до торгу въ справѣ купна Панамского перекопу. Довела до сего представителѣ французскихъ акціонеровъ, якій пердъ колькома мѣсяцами гостили въ Вашингтонѣ. На протѣ сунувъ, що сен. Маркъ Ганна промовлявъ въ имени верховодячыхъ круговъ, а конгрессъ ухвалитъ все, чо оны бажають.

Президентъ Рузвельтъ надѣславъ дня 13. с. м. надзвычайну заяву до конгрессу, въ якій накликуе его, абы не забувавъ о молоденькой кубаньской республицѣ и передъ замкненемъ сегоднѣшней сесіи, ухвалитъ внижене дла на спроваджуваній зъ Кубы товары. Наколибъ американыскій конгрессъ не ухваливъ сего року цловыхъ законѣвъ на осповѣ взаименъ, тодѣ Куба зъ нашої вини, може попасти въ велику нужду. Конгрессъ принявъ до вѣдомости заяву президента, почѣмъ водослано еѣ до цловыхъ комисіи.

Зъ важнѣйшихъ ухвалъ конгрессу заслугоу на увагу внесене о наводненю (канализаціи) сухихъ обшарѣвъ въ западныхъ станахъ, яке перейшло 13. с. м. въ палатѣ представителѣвъ 146 голосами противъ 55. Но-

вый законъ важный тымъ, що величезній обшаръ чорной землѣ въ 17-охъ западныхъ державахъ, котры нынѣ лежать облогомъ зъ причины недостачи воды, будуть наводненій комтомъ державы и водданій до парцелиціи. Сотки тысячъ бедонныхъ бурлаковъ, имігрантовъ, робѣтниковъ и пр. будутъ могли оселити ся на тыхъ земляхъ, по нужденномъ, авантурничѣмъ або повномъ несупкою житю. А треба запримѣтати, що подсоне и земля чудесній въ тыхъ станахъ, въ наслѣдокъ чога, такъ поселенцямъ, якъ и державѣ ихъ наводнене принесе безлѣтъ хѣсна.

Высша палата конгрессу ухвалила 78 миліонѣвъ долларѣвъ на побѣльшене военной маринарки. За тѣ гроши, якъ звучитъ ухвала, мае департаментъ маринарки замовити два боевы кораблѣ першой класы, два перворядны панцирники и двѣ канонѣрки.

Индіане, первѣсній жителѣ Америки, такъ само погибають нынѣ зъ рукъ бѣлыхъ заволокѣвъ, якъ гинули передъ колькасотъ роками. Люты каты нищать ихъ безъ пощадъ, мордуя ихъ сотками за найменшу провину. Зъ мексиканьской провинціи Сонора надоспѣла телеграфична вѣсть, що воддѣлъ мексиканьского войска вырѣзавъ въ горахъ недалеко Пристасъ 180 Индіанъ зѣ цепу Еквѣвъ. Одна частива щепу розпочала войну зъ бѣлыми поселенцями зъ той причины имено, шо бѣлы систематично вытискали ихъ зъ плодородныхъ долинъ въ негостепни горы. Противъ вороховикѣвъ выслано войско, котре въ звѣрскій способъ зачало свою роботу. Въ аругахъ Санта Росы полишили абунтованій Индіане колькасотъ жѣнокъ и дѣтей подъ опѣкою 80-охъ борцѣвъ, а самы подали ся въ ровнны. Та въ ночи зъ дня 9. на 10. с. м. правительственне войско окружило ненадѣйно сей жѣночѣ-дѣточій табѣрь и зъ оружіемъ въ рукахъ кинуло ся на нещасливыхъ. Теперь розпочала ся страшна рѣзня. Жорстокой войскы не щадили нѣкого, мордували всѣхъ безъ рѣжницѣвъ пола и вѣка. Въ протягу двохъ годины вымордовано всѣхъ мушынъ, въ числѣ 80 мужа, и около 100 жѣнокъ та дѣтей; прочіи поійшли въ полонъ.

На Филиппинахъ вводятъ постепенно цивильне правлѣне. Дня 16. с. м. зѣхала филиппинска комисіи на островъ Самаръ тай вразъ изъ представителѣми жителѣвъ рѣшила проголосити островъ зѣ вѣольный водѣ ворохобниковъ. Въ слѣдъ за тымъ розписано выборы громадскихъ радъ и вивѣльныхъ урядниковъ.

Зъ урядовыхъ рапортѣвъ выходить взагалѣ, що во-

рохобныя вже зовсѣмъ упала. Лишь ту и тамъ ухвають ся поменшій ватаги розбѣшакъ, але незабаромъ и они переведуть ся. Воддѣлы полиціи выловлюють ихъ чимразъ болѣше. Одна зъ такихъ ватагъ заволонала въ провинціи Ризаль офицера, двѣхъ подофицерѣвъ и чотырохъ войковъ зъ 5-го пол. кавалеріи. Войско перешукало вже цѣлу провинцію, але не може найти нѣ розбѣшакѣвъ, нѣ заповолонныхъ. Догадують ся, що розбѣшакы побили всѣхъ.

Холера притихае въ Манилѣ. Пересѣчно умирае ту денно 6—7 особъ. На провинціи ровнюжъ меншае число жертвъ.

Кубаньскій президентъ, Е. Пальма, подписавъ мин. тыжня загальну амнестию, силою якоу увѣольнено всѣхъ американыскихъ горожанъ, котрыхъ стрѣлило „часте“ опанити ся въ кубаньскихъ вязницяхъ. Мѣжъ яными помиловано такожъ звѣольныхъ злодѣѣвъ кубаньскихъ почтовыхъ грошей, Налия и Ратбона.

Противъ крови въ Венеуели повторае ся систематично, шо колька або кольканайцятъ дѣтѣвъ. Правительство намагае ся вѣсьма силами водбати водѣ революціонистѣвъ колька важныхъ позвцій, та доси не веде ся ему. Вчерашній телеграмъ принеся вѣсть о атаку пратителственной арміи на мѣсто Боливаръ. Борба кипѣла цѣлый день, а зъ обѣхъ сторонъ полягло у нѣй поверхъ 300 люда. Подробицѣ про выслѣдокъ борбы не надоспѣли доси.

У Франціи утворило ся нове министерство. Вскладъ его входятъ: Комбъ, преміеръ и министръ справъ внутрѣшнихъ; Валь, министръ правосудія; Делькассъ, мин. справъ вѣшнихъ; ген. Андре, мин. войны; Пелье-тонъ, мин. маринарки; Марежуйль, мин. пуб. работъ; Шоміе, мин. просвѣты; Думенге, мин. колоній; Мюегатъ, мин. рѣльництва и Рувиѣ, министръ скарбу. Вѣсь новій министрове е людьми поступовыми и... (страшно сказати, абы нашъ американыско-русскій назадникъ, москвофилъ, не попалъ въ радикального сторонничества. Е се знають, шо всѣхъ консервативный, консервативно-клерикальный и т. п. назадникъ партіи вже не можуть у Франціи дѣржати ся до власти. Поступъ и просвѣщеній товы народа стали имъ на завадѣ).

Буря, на основѣ недавно заключеного мира, громадво подданоу ся. Доси аложило оруже около 15 тысячъ борцѣвъ. Многъ зъ нихъ, то хлопцѣ въ вѣдѣ водѣ 11 лѣтъ и выше. Вѣльша половина числитъ познаме 30 лѣтъ, але не хибуетъ и старыхъ коварлюгъ, котры ма-

ють по 60, 65 и 70 лѣтъ. Вѣсь найвызначнѣйшій бурскій вождь, якъ Вота, Девель, Деларей, Штайнъ, Шалькъ-Бургеръ и прочіи живутъ теперь зъ лордомъ Киченеромъ тай зъ другими англійскими генералами въ наибѣльшой приязни. Де-якій героѣ, шо сидѣли въ англійской неволи, вже та-кожъ увѣольненъ. До тыхъ належать славный Кроунъ и Вессельсъ. Каждый зъ нихъ радуе ся зъ покѣнченіи войны. Замѣтно, шо Буря, котры бороли ся до послѣдней хвилѣ, кривымъ окомъ дивлять ся на тыхъ, шо перше поддали ся добровѣльно. Иногдѣ не чуютъ собѣ и рукъ подати. Англійскіе министерство войскъ оголоситъ, шо дня 3. с. с. себѣ въ три дни по заключено мира, звели Буря битву зъ англійскимъ воддѣломъ, близъ Фрасенбургъ, въ колѣоніи Кейпъ, причѣмъ погубило 4-охъ англійцѣвъ. Були се послѣдній стрѣлы въ англо-бурской войны.

Въ нагороду за заслуги положенъ въ пол. Африцѣ и за уеѣшне (?) уѣнчене войны, англійскій парламентъ ухвалитъ для лорда Киченера 250 тысячъ долларѣвъ. Вправдѣ ты великій заслуги мають выгладъ найбѣльшого варварства, але и не лѣпше выгладѣе цѣлый капиталистичный устрѣй, якій бувъ причиною той страшной войны.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

19	Ч.	Висаріона
20	П.	Теодота
21	С.	Ефрема
22	П.	1. Всѣхъ Святыхъ. Кирила
23	П.	Тимотея. (Початокъ поству)
24	С.	Вартоломея ап.
25	С.	+ Оуфрѣи

— Смерть по забавѣ була-бѣ стрѣлила 105 особъ зъ Линколнъ, Небр. акъ бы не скоро лѣкарска помѣчь. Вѣсь були-бѣ погубили на разъ. Рѣчь була така: членъ тамошного презвитеріянскаго костела устроили забаву и гостину на доходъ костела. На забаву запрошено найвызначнѣйшихъ жителѣвъ мѣста и погощеніе ихъ якъ найлѣпше. Одрѣче гостина не выйшла нѣкому на здоровье. Коли гостѣ порохомъ дали ся домѣвъ, вѣсь майже занедужали середъ признакъ затроены. Заалармовано всѣхъ лѣкарѣвъ въ мѣстѣ, котры сконстангували затроене аршеникомъ. Теперь поддано химичной авализѣ о-крушени та и потравини, якій лымали ся зъ гостини и найдено въ нихъ аршеникъ. Шо за ворогъ его тамъ замѣшавъ и въ якѣй цѣли, не знати. Судовы до-ходженія заряджено.

— Поевначене новой руской церкви въ Jersey City, N. J. водбуде ся въ недѣлю дня 13. юлія 1902 р.

— Великій градъ упавъ въ земплинскомъ комитатѣ на Угорщинѣ. Найбѣльше потерпѣли села Мигалѣвцѣ, Требишовъ, Сянна и Велика Баяна. Градъ падавъ при дуже сильномъ вѣтрѣ майже цѣлу годину и на просторони 6 квадратныхъ километровъ покрывъ землю верствѣю лѣху, грубою на 25—30 центиметровъ. Виноградъ, засѣвы, огородовина и навѣтъ дерева зовсѣмъ понащени; шкода величезна.

— Убиства и самоубійства допустивъ ся Францъ Станекъ, дѣдичъ въ Вишенцѣ, городецкого пѣвѣта (Галичина) и властитель Станѣвцѣвъ на Буковинѣ, застрѣливши револьверомъ свою жену, троє дробныхъ дѣточекъ а вѣнци и самого себе. Покѣйный належавъ до найбогатшихъ дѣдичѣвъ въ Галичинѣ, (его майно чюлять на 5 миліонѣвъ коронъ) живъ примѣрно зъ женою, тымъ то люде заходять въ голову, шо его сповукало до сего страшного дѣла?

— Небувала скаженна нападеа галицкихъ панѣвъ! Давъ хѣба не буде дня, абы часописъ не принеся вѣстки, шо въ сѣмъ або томъ паньскомъ лѣсѣ застрѣлено хлопа, бабу або дѣтвака. Отъ шо паше зновъ „Kurjer Lwowaki“ въ новинцѣ зѣ Сянока: „Дня 19-ого м. м. въ полудне середъ справдѣшной наѣнки, устроеной трема побережниками Виктора Журовского, дѣдича зъ Мучковецъ, лѣского пов., на стару бабу, кольканая-тилѣтну дѣвичину и 14-лѣт-ного хлопца, котры нарвали трохи траву въ хачахъ мѣжъ двѣрскимъ лѣсомъ а громадскимъ пасовищемъ, побережники Тома Заморскій, звѣсненъ зъ лаеки у п. Журовского и зъ лютости супротивъ селянъ, застрѣливъ Антоана Дмитришчака. Заморского, шо вже неразъ стрѣлявъ до людей и за шо не будѣ водгрозювавъ ся рушницю, арештовано. Въ селѣ кинитъ.“

— Справу незавидноу долѣ американыскихъ Русинѣвъ и латинизаціи та и польонизаціи нашихъ галицкихъ братѣвъ обговорювано дня 18. м. м. на соборничу зборѣвского деканату, якій водбувъ ся въ Ярославичахъ (Галичина) при участіи 19 священниковъ. Ухвалено 18-ма голосами — кромѣ одного москвофула — просити Митроп. Ординаріатъ о вставлене ся у Св. О. Папы Римского, щобъ вылучивъ Русинѣвъ зъ подѣ опѣки латиньскихъ епископѣвъ, та чтобы для американыскихъ Русинѣвъ призначивъ окремого руского епископа, а для всѣхъ Русинѣвъ гр. к. обрядъ установивъ окремого патріарха.

— Вулканъ Пеле на островѣ Мартинѣцѣ не перестаетъ бути грознымъ. Пароходѣ „Иденъ“, якій приѣхавъ зъ Антилѣвъ, привѣзъ вѣсть о новомъ и страшномъ выбуху. Выбухъ лучивъ ся дня 6. с. м. о 10 год. 15 мин. рано. Зѣ кра-теру стрѣлила въ гору величезна хмара дыму, зробило ся парно и тяжело, по чѣмъ пастала дѣйсно египетска пѣтьма. Цѣла повѣночно-заходна часть острова зникшена так, шо и слѣду не остало зѣ ростинности. Шѣсть мѣсцевостей земельованныхъ. — Геологи е той думки, шо Мартинѣка пропаща, бо побѣчь давного кратеру Мон-Пеле творятся новы кратеры, а кромѣ того зачали дѣлати вулканы середущою Америки. Серед американыскихъ сферъ паше занепокоене о никарагуайскій каналъ. Зѣ выбухами на Антилѣхъ и въ середущій Америцѣ мають стояти въ зязи и вулканичны просявы въ Португаліи и на грецкихъ островахъ, въ Европѣ. Въ Португаліи замѣчено подчасъ великой бурѣ сильне дрожане землѣ, а въ околици мѣста Педрозо мавъ добувати ся зѣ землѣ дымъ и огонь. На Корфу тежъ заобсервовано потрясеня земскои коры.

— Заведене для божевѣольныхъ въ Чикаго, Ил. вѣване шпатаземъ св. Лаза-ря (при 21-ой улицѣ) згорѣло дня 9. с. м. Огонь повставъ на першѣмъ по-перѣ будинку зѣ незвѣснои доси причины и такъ скоро розширивъ ся тай обхопивъ всѣ выходы, що замкнувъ нещасныхъ паціентѣвъ не-наче въ клѣтцѣ. Заки погадали о ратунку, заки надоспѣла огневѣ сторожа, 13-хъ недужныхъ погубило въ огни, а 38-охъ тяжко попарило ся и покарѣчило. Прочіихъ у-ратовано въ сей способъ, шо пороблено дѣры въ му-рованыхъ стѣнахъ будинку и поныношено ихъ на свѣтъ божій.

— Грозь ударивъ оногды въ магазинъ пороху близъ Вилкесбергъ, Па., въ-якомъ було 1,500 бочѣвъ пороху. Водѣ удару ескелѣодували засѣбы пороху и цѣлый магазинъ вылетѣвъ у воздухъ.

Зѣ Куртіи въ Бразиліи доста-ли мѣй такій листъ:

Щастъ Вамъ Боже амери-канскій Русины и Вамъ Всечесній отцѣ духовній! Во-рѣтъ ся за руску церковь и за руску мову, щобъ папа-церковь стала церковю Хри-стовою а не подѣжкомъ чужо-му народови, шо насъ хоче живцемъ погребати, де-насъ лишь зобачити. Прочъ зѣ римскимъ Перономъ! Христосъ посреди насъ есть и буде!

Дмитро Иванѣвъ.

N 59 У П Л А В Ы,

.....наибѣльшій ворогъ мужеской красы и силы.....

Вылѣчу СКОРО, ДѢСНО, НАВСЕГДА безъ рѣзана, безъ боли и безъ задерживанія въ праці.

Бажавъ-былъ лично поговорити, або переясати ся личною, котрый терпѣть на ушавы, абы емъ представити мой новый и дѣйсный электро-химичный способъ лѣченя. Не тѣрпѣте часу на даро, пошехайте патентованъ лѣчи-не дайтеся оперуати, заки не порадитъ ся мое. Мой способъ лѣченя упавъ е найуспѣшнѣйшій. Позитивно выгоду знеможѣлы жылы, покрѣпѣны язва и суставы (та и забезпечити силу) безъ нова-рѣзана, болѣвъ, страху и втраты часу. Даше-лѣчу ровнюжъ насаждене и водная кызы. За по-раду и переписку не числю нѣкого. Займаю ся лѣ-ченеъ тайныхъ недуговъ вже водѣ четверть столѣтъ. Буду зѣ вамъ поводити ся совѣсно и лѣчити такъ, шо незабаромъ верну вамъ здоровье. Такъ водзискаете всѣ втраты, нанесеніе недугомъ. Прийдѣте до мене, коли можливо, а нѣ, такъ пишитъ якоу не будѣ мною.

Порада и обзорныи дарѣтъ. Нагорода мѣрна — безплатный заступъ. Ордину: водѣ год. 10 до 4, а водѣ 7 до 9 кождого дня. Въ недѣлю водѣ 2 до 4. Пишитъ по наустороу книжочку въ славы, мовѣ. Пошлю вамъ съ дарѣтъ.

Порада и переписка веде ся по словаки; все держитъ ся въ тайнѣ.

Dr. Alex. O'Malley,

ординуе въ Скрантонѣ, Вилкесбергъ и Филадельфіи, Па.

158 So. Washington Str., 1409 Arch Str. (near Broad), 134 Washington Ave.
WILKES-BARRE, PA. PHILADELPHIA, PA. SCRANTON, PA.
(въ антицію и субѣгу) (въ полнѣднѣхъ и второкъ) (въ середу и четвертокъ)

Дописи.

26. ЛИСТ ІЗ СТАРОГО КРАЮ

Галицька пуща.

Веспал... Яко се чарівне, життєтворне слово. Ясне сонце, свіжий теплий воздух, зелень, цвітіння, біг птиць... А все те таке погоне таке пожедає... Відроджене прийдє та уділяє і чоловікові. Яко свобідніше стає, якщо лекше, хаєть ся...

Все те гарні річи, яких оди на жалє не замічає наш хлоп. Ї я як йому замічати весілля краєколи і закрива чорна безмежна нужда? Нема ні самому що купити худоби дати, ні в землю кинути... Вивів би худобу на ярмарок та ніхто її не купить, хаба за дорого. Але нема страху, не вивів хлоп, то виведе нап екзекуту. Пригадаєсь міні така пригода: хотів брати хлопів за податок сім. Хлоп просить ся: „Не беріть, нове, чим я буду вивіти годувати“. Та „панна“ потішають його: „Жури ся, чоловіче, ми й вівці беремо.“ І забирають...

Парешті люди не годні вже держати, і за море тікають. Мтам буде гіпше... — думють, кають не ті, що вже нічого неють, бо в тих вже нема затікати. Вони вже знають, засуджені на досмертну пущу, вже їм до смерги робити на паза 10 крейцарів дешо зямоу, за 20 літом, що ні їм, ні їх дїдє сховати ся від того страшного засуду. А тікають багатші, ті, самі мали би еше з чого вижити, але не хочуть, аби їх діти на країх нударів зійшли, і хочуть морем забезпечити їм гіпшу долю. Тікають, щоб ратувати дітий, а їх місце приходять мазури, що більше заазять ся їх на руську землю, вони користають з усіх можливих добродїєств польського хотського правительства в Галичї, а польські газети голосять сьмив, що вся Галичина — польська сторона, в котрій Русинам з лїпанів-шляхти живєсь мов у рай.

Сего року еміграція прибрала страшні розміри. Бо то в нас раз тяжше приходить ся. На бісго все валить. Навіть мама-прида розбісилась. До половини тепла як би не було, лиш споклодийний дощ на переміну. Вєдвати не було можна, за те і повививали. Дністер із своїми пливнами розгуляв ся, як що ронити людську працю.

Про регуляцію рік у нас боговорить ся, але регулюють сяки лишє в західній, польській ести Галичинї, а в руській тітам, де ріка грозить павесням. От і в сєторічїм державбюджеті призначено на регуляцію рік західної Галичинї 435,069,000, а для східної Галичинї на саму цілє лишє 270,138,000, отже майже половину... А тї знає, що східна Галичина двази більша від західної і що в східній Галичинї більша часть уже порегульована. Так то „доба за нас уже не польський сойм“ Львові, але „безсторонне“ відєня правитєльство...

Галицький сойм.

має тепер зїйти ся на нараду 17. червня до 10. липня, на апов уквати проє ярмо на руського хлопа. Теперішній парламент ухвалив недавно закон примусовї хлїборобської спілки, кон сей є лишє рамками, якіють виповнити в соймах поодинокі країв. Теперішній галицький сойм находить ся в руках польськшляхти та польських пїбидемонтичних загорїльців, котрі радї змести Русинів із лиця землі, — сей сойм, поки ще чує силу в руках, хоче ухвалити закон про хлїборобську спілку для Галичинї, який закоп, котрий віддавав би хлїбороба хлопа в руки хлїборобачицї, а руського хлопа енципляти в руки польської шляхти. Той кон схоче мабуть ухвалити польську шляхту еше підчас теперішнього соймової каденції. Прикладають їм на гора, але си нікого не демо рїзати, бо є спїх до...

(Дальше буде.)

Кожаный Русинъ маючий яку небудь
встрѣвъ въ Нью Йорку, чъ въ околицѣ,
вынуженъ вступи́ти до того гонимого, бо
тъ достане павоздорешъ и найтаныи
пшпектъ всаго рода и пороуд, до най
чше кувети шифкарту.